

Obraćanje pred Vijećem sigurnosti UN-a

Poštovani gospodine predsjedniče, ekscelencije, dame i gospodo,

Zahvaljujem vam se što ste mi danas dali priliku da prezentiram svoje treće izvješće kao visoki predstavnik od kada sam preuzeo ovu dužnost u srpnju 2007.god. Nadam se da će vam moje novo izvješće dati bolji uvid u cjelokupnu situaciju u Bosni i Hercegovini, odnosno kako stvari stoje sad i s kojim ćemo se izazovima suočiti u periodu koji je pred nama.

Kad sam vam se obraćao u svibnju, Bosna i Hercegovina je, nakon dugih kašnjenja i velikog međunarodnog angažmana, usvojila dugo čekane zakone o reformi policije, koji su bili ključni uvjet za zemlju da potpiše Sporazum o stabiliziranju i pridruživanju s Europskom unijom. Potpisivanje Sporazuma o stabiliziranju i pridruživanju 16. lipnja je predstavljalo važnu prekretnicu na putu Bosne i Hercegovine ka Europskoj uniji.

Ovo je do sada prvi ugovorni odnos između Bosne i Hercegovine i Europske unije. Isti daje priliku građanima Bosne i Hercegovine da ostave za sobom svoju nedavnu tragičnu povijest, te da izgrade mirnu i prosperitetnu budućnost za sebe, unutar Europske unije.

Međutim, unatoč napretku ostvarenom glede euro-atlantskog programa, politička situacija i dalje je teška, jer su stari i temeljni izazovi u Bosni i Hercegovini i dalje prisutni. Još uvijek nema dovoljno razumijevanja glede potrebe angažiranja

na dijalogu, postizanja kompromisnih rješenja i pravljenja ustupaka, kako bi zemlja mogla krenuti naprijed. Naravno, izvjesnu utjehu predstavlja činjenica što možemo konstatirati da se ovo nije prenijelo na sigurnosnu situaciju, koja je i dalje stabilna. Međutim, nacionalistički i etnički programi nastavljaju dominirati nad programom koji bi, u stvari, trebao biti bitan – euro-atlantskim programom.

Posljedica toga je činjenica da potpisivanje Sporazuma o stabiliziranju i pridruživanju, napredak ka liberalizaciji viznoga režima s Europskom unijom i odluka NATO saveza da se otpočne intenzivirati dijalog s Bosnom i Hercegovinom nisu doveli do promjene u pristupu koja nam je potrebna, niti su rezultirali veoma potrebnim zamahom za provedbu reformi.

U proteklim mjesecima vidjeli smo kako negativna i nacionalistička retorika sa svih strana nastavlja biti pravilo, umjesto izuzetka. Bilo je brojnih osporavanja Daytonskog mirovnog sporazuma usmjerenih kako protiv države i njezinih struktura, tako i protiv postojanja Republike Srpske kao jednog od dva entiteta Bosne i Hercegovine. Takva stajališta izravno utječu na političku situaciju, tako što podrivaju međunacionalno povjerenje i čine postizanje kompromisnih rješenja još težim. I ovo nepotrebno usporava put Bosne i Hercegovine ka euro-atlantskim integracijama.

Općinski izbori u listopadu su dalje zaoštrili stajališta na svim stranama.

Dozvolite mi da vam predočim konkretne primjere: tijekom proteklih mjeseci, organi vlasti Republike Srpske su u brojnim navratima osporavali institucije, nadležnosti i zakone države (navedene u ovom izvješću). Sredinom listopada, Narodna skupština Republike Srpske je ponovila svoje zaključke iz veljače ove godine, sukladno kojima smatra da Republika Srpska ima pravo održati referendum o otcjepljenju od države Bosne i Hercegovine.

Također smo vidjeli kako se igraju političke igre na izravnu štetu vladavine zakona, pri čemu je Vlada Republike Srpske zvanično osporila obvezu administrativnih tijela u tom entitetu da surađuju s organima za provođenje zakona i pravosudnim organima države, u slučaju, gdje su isti vodili preliminarnu istragu vezanu za izvjesne ugovore koje je dodijelila Vlada Republike Srpske. Iako je u ovom slučaju Republika Srpska, nakon vrlo mnogo tjedana, na kraju ispoštovala obvezu, ovakva osporavanja su ozbiljna i zahtijevaju našu punu pozornost, budući da vladavina zakona predstavlja jedan od stubova demokratske države. U ovom smislu, svi pojedinci i sve institucije u Bosni i Hercegovini moraju surađivati bezuvjetno s državnim organima za provođenje zakona i pravosudnim organima.

Sličnu zabrinutost izazivaju i poteškoće na koje je moj Ured nailazio mnogo puta u slučaju Republike Srpske, kada se radi o suradnji s visokim predstavnikom, kako to zahtijeva Aneks 10 Daytonskog mirovnog sporazuma. Učestala odbijanja da se dostavi tražena dokumentacija predstavljaju ponovno vrlo izravno pitanje poštivanja i ispunjavanja zakonskih obveza, koje direktno proistječu iz Daytonskog mirovnog sporazuma.

Nedavna kaznena prijava, koju je podnijela Vlada Republike Srpske protiv većeg broja domaćih i međunarodnih zvaničnika, uključivši i mog prvog zamjenika, u kojoj se navodi zavjera usmjerena na uništenje tog entiteta, predstavlja još jedan takav slučaj.

Ovo je djelovanje protiv mjera OHR-a posebno, te protiv međunarodne zajednice u cijelosti. S tim u svezi, želim vas podsjetiti da je moj Ured tijekom proteklih 13 godina zapošljavao građane iz 37 zemalja. Upravo je opredijeljenost ovih zemalja, kao i mnogih drugih, omogućila napredak u Bosni i Hercegovini. I naša je odgovornost da ne dozvolimo da nasljeđe Ureda visokog predstavnika bude narušeno i ugroženo.

Ali osporavanja i negativna retorika dolazili su sa svih

strana. Osobito treba spomenuti da je član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Haris Silajdžić konstantno zagovarao svoj privatni politički plan, koristeći svoj položaj i međunarodne forume, poput Generalne skupštine UN-a, kako bi doveo u pitanje pravo Republike Srpske na postojanje. Njegova nespremnost da poštuje ustavnu organizaciju Bosne i Hercegovine potvrđena je također u njegovome nedavnom pismu šefovima država EU i zemalja članica NATO-a. Takvo stajalište samo pridonosi jačanju nepovjerenja Republike Srpske prema Bosni i Hercegovini i neće dovesti zemlju nigdje.

Sva ova dešavanja i negativna politička atmosfera rezultirali su osjetnim padom u provedbi reformi. Posebice, od početka predizborne kampanje za općinske izbore u ljeto ove godine, ostvaren je slab napredak u ispunjenju pet ciljeva i dva uvjeta koje je utvrdilo Vijeće za provedbu mira, a koji bi omogućili zatvaranje OHR-a i tranziciju u pojačan angažman EU u Bosni i Hercegovini. Slab napredak također je ostvaren u rješavanju prioriteta iz Europskog partnerstva.

Osobito treba istaknuti da su državne institucije osjetile posljedice u ovakvom okruženju. Parlamentarna skupština je očito radila ispod svojih kapaciteta i usvojila je samo 22 nova zakona u prve dvije godine mandata. Vijeće ministara i Predsjedništvo su također trpjeli posljedice međuetničkih tenzija i nepovjerenja.

Dozvolite da istaknem da će Bosna i Hercegovina, ako želi krenuti dalje na putu ka euro-atlantskim integracijama, morati promijeniti način na koji se provodi politika u zemlji. Politiku nultog zbira morat će zamijeniti politika koja počiva na kompromisu i spremnosti da se strane nađu na pola puta. Ovo ne mogu dovoljno snažno istaknuti. To je od suštinskog značenja za stabilnu zemlju, usmjerenu ka budućnosti.

Međutim, iako je jasno da je politička situacija u Bosni i Hercegovini i dalje teška i osjetljiva, također je važno istaknuti da smo tijekom proteklih nekoliko tjedana vidjeli i

neke ohrabrujuće znakove.

8. studenog ove godine, predsjednici najveće bošnjačke stranke, te najvećih stranaka bosanskih Srba i Hrvata (SDA, SNSD i HDZ) usuglasili su Zajedničku izjavu o nekoliko pitanja, među kojima su mnoga od ključnog značenja za budućnost zemlje: tri političke stranke dogovorile su se o načinu djelovanja za ispunjenje zadatih ciljeva, utvrđenih za tranziciju Ureda visokog predstavnika u pojačan angažman EU, te o ustavnoj reformi i popisu stanovništva. Mnoga od ovih pitanja, uključivši i posljednja dva, predstavljala su političku prepreku mjesecima, pa čak i godinama.

Ovo je pozitivan sporazum i s pravom je pozdravljen od strane ministara vanjskih poslova EU 10. studenog, te Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira 20. studenog. Ukupno gledajući, zajednička izjava nudi potencijal za izlazak iz postojećeg političkog ćorsokaka. Sada je važno pretvoriti prijedloge iz zajedničke izjave u konkretne mjere, razmotrene i usvojene od strane relevantnih institucija Bosne i Hercegovine. S tim u svezi, odluka koju je Vijeće ministara donijelo ubrzo nakon sporazuma da ponudi konkretne mjere za ova pitanja predstavlja ohrabrujući razvoj događaja. Uloga međunarodne zajednice bi trebala biti da podrži političke lidere u Bosni i Hercegovini u takvim nastojanjima. U konačnici, domaći kompromis i koncenzus su najbolji – ako ne i jedini – put naprijed za Bosnu i Hercegovinu.

Još jedan značajan događaj tijekom izvještajnog perioda jest uhićenje Radovana Karadžića u srpnju mjesecu. Ovo uhićenje, uz ranije uhićenje Stojana Župljanina, u kojemu su doprinos dale i agencije za provođenje zakona u BiH, pokazatelj je spremnosti Bosne i Hercegovine da ostvari napredak u svezi sa ovim pitanjem. Zemlja je uložila značajne napore kako bi održala zadovoljavajući stupanj suradnje s Međunarodnim kaznenim tribunalom za bivšu Jugoslaviju.

Još jedna oblast koju želim spomenuti jest ekonomija. Bosna i

Hercegovina će se, kao i većina zemalja, suočiti sa značajnim izazovima na ekonomskom planu u 2009. godini. Svi politički lideri u Bosni i Hercegovini su svjesni ove činjenice, i pokazali su spremnost da poduzmu mjere kako bi odgovorili na ovu situaciju. U studenom je Vijeće ministara odlučilo da poveća garancije za bankovne depozite na 10,000 Eura. Osim toga, država i entiteti su pojačali napore kako bi bolje iskoordinirali svoje fiskalne politike.

Bez obzira na ove dobre vijesti, moramo stalno imati na umu cjelokupnu sliku. Pozitivni koraci koje smo vidjeli u posljednjih nekoliko tjedana mogu se lako poništiti novom negativnom retorikom i jednostranim potezima nekog od političkih lidera.

Moj primarni zadatak u periodu na koji se odnosi ovo izvješće bio je omogućiti da organi BiH ispune pet ciljeva i dva uvjeta koji su postavljeni za zatvaranje OHR-a i njegovu tranziciju u ojačani Ured posebnog predstavnika EU.

Poznato vam je da je Upravni odbor Vijeća za provedbu mira u veljači ove godine postavio pet ciljeva koje trebaju ispuniti organi vlasti BiH:

1. prihvatljivo i održivo rješenje pitanja državne imovine;
2. prihvatljivo i održivo rješenje pitanja imovine obrambenih struktura;
3. puna provedba Konačne arbitražne odluke o Brčkom;
4. fiskalna održivost;
5. uspostava vladavine zakona.

Osim ovih ciljeva, Upravni odbor Vijeća za provedbu mira složio se da je potrebno ispuniti dva uvjeta: potpisivanje Sporazuma o stabiliziranju i pridruživanju, te pozitivna ocjena političke situacije u Bosni i Hercegovini koju bi dao

Upravni odbor Vijeća za provedbu mira.

Iako su sve ove prioritetne oblasti za reformu utvrđene prije nekog vremena, a organi vlasti Bosne i Hercegovine su ih već ranije prihvatili kao obveze, postizanje tih ciljeva ipak ne ide lako.

Od moje posljednje posjete UN-u ovdje u svibnju, Upravni odbor Vijeća za provedbu mira sastao se dva puta, najprije 25. i 26. lipnja, te nedavno, 19. i 20. studenog.

Sve u svemu, Vijeće za provedbu mira zauzelo je stav da je došlo do pomaka u postizanju uvjeta za tranziciju iz Ureda visokog predstavnika u Ured posebnog predstavnika Europske unije, no, organi vlasti u Bosni i Hercegovini još dosta toga trebaju uraditi kako bi doista završili posao.

Na sastanku Vijeća za provedbu mira održanom 19. i 20. studenog, članovi Vijeća istaknuli su da je potrebno uložiti dodatne napore, osobito kada je riječ o rješavanju pitanja vezanih za imovinu države i obrambenih struktura, prije no što bude u prilici donijeti odluku o tranziciji iz OHR-a u Ured posebnog predstavnika EU. Vijeće se složilo da će se intenzivno angažirati na oba ova pitanja u predstojećim tjedanima i mjesecima i na taj način dati potporu Uredu visokog predstavnika kako bi se do proljeća postigla rješenja.

To neće biti lako, no to je preduvjet za tranziciju, sa čime se slažu svi članovi Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira.

To znači da će OHR produljiti svoj mandat sukladno Daytonskom mirovnom sporazumu i u 2009. godini. Naredni sastanak Vijeća za provedbu mira, na kojemu će se razmatrati budućnost OHR-a, održat će se 25. i 26. ožujka naredne godine.

Nedavno održani sastanak Vijeća za provedbu mira također je označio i početak razgovora Vijeća o općoj strukturi budućeg angažmana međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini.

Sve države članice Vijeća za provedbu mira dijele procjenu da

se moramo u potpunosti usredotočiti na ponovno angažiranje u ovoj zemlji, s ciljem zaključenja naše misije. U tom pogledu, prioritetnu pozornost ćemo posvetiti realiziranju plana aktivnosti OHR-a, s tim da je, isto tako, jasno da će međunarodna zajednica, a posebice EU, trebati otpočeti s pripremama za naredni korak.

Vijeće za provedbu mira je pozdravilo ovakav pristup i spremnost Europske unije da preuzme veću ulogu u Bosni i Hercegovini nakon zatvaranja Ureda visokog predstavnika. Sada će biti važno da EU ima detaljno razrađenu i vjerodostojnu strategiju kad dođe vrijeme za tranziciju. Ovo će uvelike olakšati odluku o tranziciji i daljim koracima.

Ministri vanjskih poslova EU su nedavno (10. studenog) dali jasan signal da su odlučni da krenu naprijed u ovome smjeru i pozdravili su zajedničko izvješće visokog predstavnika Solane i komesara Rehna o snažnijem i energičnijem angažmanu EU u Bosni i Hercegovini u budućnosti. Ovo izvješće će služiti kao osnov za utvrđivanje obnovljene strategije EU za Bosnu i Hercegovinu u narednim tjedanima i mjesecima.

Ponovno podvlačim značaj činjenice da međunarodna zajednica Bosni i Hercegovini posvećuje dovoljnu i zasluženu pozornost. Pozornost koja se u posljednje vrijeme posvećuje Bosni i Hercegovini, koja je rezultirala serijom sastanaka na visokoj razini o Bosni i Hercegovini i nekoliko posjeta visokih zvaničnika zacijelo su imali efekta.

Nema sumnje da je ovo pridonijelo činjenici da su najveće političke stranke postigle sporazum 8. studenog. Važno je da UN, EU i šira međunarodna zajednica osiguraju adekvatne dalje aktivnosti: mi imamo odgovornost u Bosni i Hercegovini i moramo je ispuniti.

I na koncu, smatram da je rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a donesena 20. studenog o produljenju mandata operacije EUFOR/Althea za još jednu godinu još jedan značajan instrument

i znak jedinstva međunarodne zajednice, te bih, stoga, želio pozdraviti njeno usvajanje. Može se kazati da prisustvo snaga EUFOR/Althea pozdravljaju sva tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini.

Nova rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a o operaciji Althea, zajedno s obvezama koje su prošlog mjeseca preuzeli ministri vanjskih poslova i obrane EU u smislu zadržavanja sadašnjeg broja pripadnika EUFOR-a, predstavlja važan aspekt sveukupne strategije EU u Bosni i Hercegovini. Kada "politička situacija to omogući", misija EUFOR/Althea će se transformirati u manju vojnu misiju bez izvršnih ovlasti.

A glede budućnosti, važno je da zadržimo zamah koji smo postigli tijekom proteklih nekoliko tjedana, kako bismo osigurali postizanje napretka. Dozvolite mi da još jednom istaknem da šira međunarodna zajednica treba nastaviti da Bosni i Hercegovini i dalje posvećuje potrebnu pozornost. Na taj način možemo pomoći ovoj zemlji da osigura političku stabilnost i napredak na putu euro-atlantskih integracija.

Također je važno konstatirati da je tijekom proteklih nekoliko tjedana stvorena pozitivnija atmosfera i iskoristiti iskazanu spremnost kako bi se postigao kompromis. Dobra volja je krhka. I stoga je još važnije da se ta dobra volja sačuva kako bi se postigli konkretni rezultati koji su nam potrebni.

Naš intenzivniji angažman je naša najbolja prilika da implementiramo plan aktivnosti OHR-a i okrenemo se ka snažnijem angažmanu Europske unije u BiH. Međutim, ne smijemo misliti samo na naše svakodnevne aktivnosti, nego moramo i unaprijed isplanirati buduću vodeću ulogu koju će preuzeti Europska unija. EU će poduzimati velike napore u mjesecima i tjedanima koji su pred nama kako bi razvila koherentnu i snažnu strategiju, u očekivanju perioda nakon zatvaranja OHR-a i daljnjih izazova koje će ta nova faza donijeti. Pitanje tranzicije nije pitanje administrativnog segmenta tranzicije OHR-a u Ured posebnog predstavnika EU, nego trajne stabilnosti

Bosne i Hercegovine.

Prije dva tjedna smo obilježili 13. obljetnicu parafiranja Daytonskog mirovnog sporazuma. U tom kontekstu, moramo osigurati da priroda i opseg našeg angažmana odgovaraju sadašnjoj fazi u kojoj se ova zemlja nalazi u okviru svog poslijeratnog oporavka i europske integracije.

Krajnji cilj, koji svi želimo postići, je jasan – Bosna i Hercegovina kao «mirna, održiva zemlja koja nezaustavljivo napreduje na putu europske integracije». Građani Bosne i Hercegovine zaslužuju europsku budućnost. Oni moraju biti potpuno uvjereni da smo mi tu da im sada pomognemo i da ćemo ostati s njima da završimo ovaj zadatak do samoga kraja.

Hvala.